

وزارت علوم تحقیقات و فن آوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشکده‌ی معماری و شهر سازی

گروه معماری

طراحی مرکز مطالعات رشد خلاقیت و استعدادیابی کودک و نوجوان شهر تهران

پایان نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد معماری

الهامه مدبّر

استاد راهنما:

دکتر فریبرز سید جوادی

استاد مشاور:

دکتر حسن شمس آبادی

شهریور ۱۳۹۱

تأییدیه

بسمه تعالی

دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی دانشگاه - مدیریت تحصیلات تکمیلی
(فرم شماره ۲۶)

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب الهامه مدبر دانشجوی رشته معماری و شهر سازی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بدین وسیله اصالت کلیه مطالب موجود در پایان نامه تحصیلی خود، با عنوان طراحى مرکز مطالعات رشد خلاقیت و استعدادیابی کودک و نوجوان شهر تهران را تأیید کرده، اعلام می‌نمایم که تمامی محتوی آن حاصل مطالعه، پژوهش و تدوین خودم بوده و به هیچ وجه رونویسی از پایان نامه و یا هیچ اثر یا منبع دیگری، اعم از داخلی، خارجی و یا بین المللی، نبوده و تعهد می‌نمایم در صورت اثبات عدم اصالت آن و یا احراز عدم صحت مفاد و یا لوازم این تعهدنامه در هر مرحله از مراحل منتهی به فارغ التحصیلی و یا پس از آن و یا تحصیل در مقاطع دیگر و یا اشتغال و ... دانشگاه حق دارد ضمن رد پایان نامه نسبت به لغو و ابطال مدرک تحصیلی مربوطه اقدام نماید. مضافاً اینکه کلیه مسئولیت‌ها و پیامدهای قانونی و یا خسارت وارده از هر حیث متوجه اینجانب می‌باشد.

الهامه مدبر
امضاء و تاریخ

چکیده

همیشه باید دنبال راه تازه بود. راه‌های تازه مسیر زندگی انسان را هموار، و زندگی را به کام او شیرین تر می‌کنند!

اما... چه کسی مسئول یافتن این راه‌ها است؟

تک تک افراد هر جامعه در هر سطحی مبرای از این مسئولیت نیستند. . . ما همه مسئول بهتر کردن زندگی خودمان و کمک به جامعه، در مسیر اعتلا و پیشرفت هستیم و برای این کار نیازمندیم تا مهارت‌های لازم برای رسیدن به این هدف را بیاموزیم.

این مهارت‌ها گاه مهارت‌های کلاسیک و آکادمیک هستند. . . و گاه مهارت‌هایی ویژه. . . مانند مهارت تفکر و خلاقیت.

راه‌های زیادی برای آموزش چنین مهارت‌هایی وجود دارد و با افزایش شناخت انسان از پیچیدگی‌های وجودی اش. . . این راه‌ها هر روز در حال تغییر و پیشرفت هستند و متناسب با این تغییرات و پیشرفت‌ها نیاز به تأمین زیر ساخت‌هایی برای دست یابی به اهداف نیز هر روز آشکار تر می‌شود.

بنای مرکز مطالعات خلاقیت. . . تلاشی در راه دست یابی به فضایی مناسب آموزش‌های خاص و بررسی و بازنگری میزان موفقیت آموزش‌ها توسط متخصصین برای دست یابی به محیط‌هایی مناسب تر برای اجرا کردن شیوه‌های جدید و روش‌های بهتر یادگیری و تأمین فضای مناسب برای رشد استعداد‌های فرزندان ایران زمین خواهد بود.

کلمات کلیدی پژوهش:

آموزش خلاقیت، محیط آموزشی، طراحی محیط کودک و نوجوان، طراحی محیط‌های آموزشی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول	۲
۱-۱. بیان مسأله	۲
۲-۱. فرضیات	۳
۳-۱. اهداف	۴
۴-۱. فرآیند پژوهش	۵
۱-۴-۱. نوع اطلاعات مورد نیاز	۵
۲-۴-۱. روش گردآوری اطلاعات	۵
۳-۴-۱. روش بکارگیری و تجزیه و تحلیل اطلاعات	۵
فصل دوم _ مطالعات عمومی	۶
۱-۲. اقلیم	۶
۱-۱-۲. دما	۷
۲-۱-۲. بارش	۸
۳-۱-۲. ناهمواری ها	۹
دیواره شمالی:	۹
۴-۱-۲. آب و هوا	۱۰
۲-۲. اجتماعی	۱۰
۳-۲. اقتصادی	۱۱
۴-۲. جمعیت و فرهنگ	۱۲
۱-۴-۲. زبان	۱۲
۲-۴-۲. مذهب	۱۴
۱-۳. تاریخچه مطالعات خلاقیت	۱۷
۲-۳. جایگاه خلاقیت	۱۷
۳-۳. تعریف خلاقیت	۱۹
۴-۳. رابطه‌ی میان خلاقیت و جنسیت	۲۰
۵-۳. رابطه‌ی میان خلاقیت و سن	۲۰
۶-۳. کودکان، الگوی آموزش خلاقیت	۲۰

- ۷-۳. رابطه‌ی میان شوخ طبعی و خلاقیت ۲۱
- ۸-۳. ماهیت خلاقیت چیست و چه عواملی در آن دخیل هستند؟ ۲۳
- ۹-۳. محیط آموزشی ۲۵
- ۱۰-۳. اثر انعطاف پذیری عملکردها ۲۸
- ۱-۱۰-۳. تعریف انعطاف پذیری ۲۹
- ۲-۱-۳. محیط و پویایی فیزیکی ذهنی کودک ۳۰
- ۱۱-۳. روش‌های آموزش خلاقیت ۳۰
- ۱۲-۳. نکات مهم در پرورش خلاقیت کودکان ۳۴
- ۱۳-۳. آنچه که سبب از بین رفتن خلاقیت می‌شود ۳۴

فصل چهارم - بررسی نمونه‌های موردی ۳۷

- ۱-۴. بررسی نمونه‌ی موردی یک ۳۸
- ۲-۴. نمونه‌ی موردی دو: موزه‌ی تکنولوژی ۴۴
- ۳-۴. نمونه‌ی موردی سه: مهد کودک تیمایو با معماری جدید ۵۰

فصل پنجم _ مبانی نظری و استانداردهای معماری ۵۴

- ۱-۵. ضوابط طراحی محیط‌های یادگیری کودکان ۵۵
- ۲-۵. اطلاعات اساسی مربوط به کودکان ۵۵
- ۱-۲-۵. اندازه‌های بدن کودکان ۵۶
- ۲-۲-۵. زمینه‌ای رشد کودک ۵۸
- ۳-۵. خصوصیات و ویژگی‌های رشد کودک ۵۹
- ۴-۵. ضوابط طراحی فضاهای داخلی ۶۰
- ۵-۵. تجهیزات محیط‌های یادگیری کودکان ۶۰
- ۱-۵-۵. الزامات عمومی ۶۰
- ۲-۵-۵. ضوابط تجهیزات ۶۰
- ۳-۵-۵. توصیه‌ها ۶۱
- ۶-۵. ضوابط طراحی فضاهای باز و محوطه ۶۱
- ۱-۶-۵. الزامات عمومی ۶۱
- ۷-۵. آسایش محیطی ۶۲
- ۱-۷-۵. نور ۶۲
- ۱-۱-۷-۵. میزان شدت روشنایی مورد نیاز ۶۲
- ۲-۷-۵. صوت ۶۳
- ۱-۲-۷-۵. تأثیر صدا بر انسان ۶۳
- ۲-۲-۷-۵. اصوات نامطلوب و مزاحم: ۶۴
- ۳-۲-۷-۵. روش‌های کنترل نوفه ۶۴
- ۸-۵. تأثیر شرایط محیطی و کالبدی بر کودکان ۶۵

- ۶۵.....۱-۸-۵.شرایط محیطی
- ۶۵.....۲-۸-۵.اثرات نور و روشنایی
- ۶۵.....۳-۸-۵.اثرات سر و صدا
- ۶۶.....۴-۸-۵.تهویه
- ۶۶.....۵-۸-۵.شرایط حرارتی فضاهای آموزشی
- ۶۷.....۹-۵.طراحی زمین‌های بازی
- ۶۸.....۱۰-۵.وسایل بازی
- ۶۹.....۱-۱۰-۵.محل بازی با ماسه:
- ۶۹.....۲-۱۰-۵.توصیه‌ها
- ۷۰.....۱۱-۵.مبانی روانشناسی محیط و استفاده کنندگان مجموعه
- ۷۲.....۱-۱۱-۵.نقش معماری در پرورش فکری کودکان
- ۷۴.....۱۲-۵.ویژگی‌های شناختی کودکان
- ۷۴.....۱-۱۲-۵.استدلال
- ۷۴.....۲-۱۲-۵.درک کودک از هندسه
- ۷۴.....۳-۱۲-۵.تصور فضایی کودک
- ۷۵.....۴-۱۲-۵.درک کودک از زمان و مکان
- ۷۵.....۵-۱۲-۵.اندازه دقت در آثار کودکان
- ۷۵.....۶-۱۲-۵.ارتباط بین اشیاء و محل قرار گیری آنها
- ۷۵.....۷-۱۲-۵.جهت‌ها و مشکلات درک پرسپکتیو
- ۷۶.....۸-۱۲-۵.قرار گرفتن کودک در متن موضوع
- ۷۶.....۹-۱۲-۵.رنگ و تخیلات کودکان
- ۷۶.....۱۳-۵.ویژگی‌هایی که در طراحی برای کودکان باید رعایت شود:
- ۷۹.....۱۴-۵.معماری داخلی کلاس
- ۸۰.....۱۵-۵.مبلمان فضاهای یادگیری
- ۸۱.....۱۶-۵.رنگ
- ۸۵.....۱۷-۵.تأثیر رنگ‌ها بر خلاقیت
- ۸۶.....۱۸-۵.بافت
- ۸۸.....۱۹-۵.علائم
- ۸۸.....۲۰-۵.انعطاف پذیری محیط آموزشی
- ۸۹.....۲۱-۵.محیط و قوه‌ی خلاقه‌ی کودک
- ۸۹.....۲۲-۵.اصول طراحی فضاهای آموزشی کودکان
- ۹۰.....۱-۲۲-۵.محیط‌های انعطاف پذیر، پاسخگو به نیازهای آموزشی حال و آینده
- ۹۰.....۱-۲۲-۵.روش‌های انعطاف پذیر کردن محیط‌های یادگیری
- ۹۲.....۲-۲۲-۵.راه کارها و انعطاف پذیری محیط یادگیری یکپارچه
- ۹۳.....۲۳-۵.محدوده بندی در یک کلاس انعطاف پذیر: (شفایی، ۱۳۸۹)
- ۹۳.....۱-۲۳-۵.ترکیب و تداوم فضاهای بسته و باز

۹۳۲-۲۳-۵. طراحی به صورت پلان آزاد و وجود
۹۳۳-۲۳-۵. ایجاد تنوع به وسیله عناصر طبیعی
۹۴۴-۲۳-۵. بازی سازی به وسیله عناصر طبیعی
۹۴۲۴-۵. مشخصات معماری بر اساس تعاریف امروزی از فضاهای یادگیری
۹۴۱-۲۴-۵. شفافیت
۹۴۲-۲۴-۵. دید درونی و بیرونی کلاس ها
۹۵۳-۲۴-۵. فضای انعطاف پذیر
۹۵۴-۲۴-۵. تکنولوژی
۹۶۵-۲۴-۵. شباهت به خانه و فضاهای آشنا:
۹۶۲۵-۵. انواع کلاس های آموزشی در محیط های یادگیری کودکان
۹۶۱-۲۵-۵. کلاس های درس سنتی
۹۷۲-۲۵-۵. استودیوهای آموزشی
۹۷۳-۲۵-۵. سوئیت های یادگیری
۹۸۴-۲۵-۵. جامعه ی کوچک یادگیری (slc)
۹۸۵-۲۵-۵. فضای نمایش دست آورهای دانش آموزان
۹۹۶-۲۵-۵. فعالیت بدنی
۱۰۰۷-۲۵-۵. لابراتوارهای علمی - هنری و مهارت های زندگی
۱۰۰۱-۷-۲۵-۵. فضاهایی که زندگی در آنها جاریست
۱۰۰۲-۷-۲۵-۵. غارها
۱۰۰۳-۷-۲۵-۵. فضای ارتباطات اجتماعی
۱۰۱۴-۷-۲۵-۵. انتقال تجربیات
۱۰۱۸-۲۵-۵. لابراتوار علمی
۱۰۲۹-۲۵-۵. اجرای برنامه های هنری و موسیقی
۱۰۳۱۰-۲۵-۵. فضاهای مربوط به استراحت و غذا خوردن
۱۰۳۲۶-۵. معیارهای کیفیت فضایی
۱۰۴۱-۲۶-۵. تناسبات
۱۰۵۲-۲۶-۵. ابعاد و اندازه ها
۱۰۶۳-۲۶-۵. نور
۱۰۶۳-۲۶-۵. رنگ
۱۰۷۴-۲۶-۵. هماهنگی و مقیاس
۱۰۷۵-۲۶-۵. فرم
۱۰۸۶-۲۶-۵. سازماندهی
۱۰۸۷-۲۶-۵. زمان و مسیر
۱۰۸۸-۲۶-۵. جزء و کل
۱۰۹۲۷-۵. ویژگی های حجمی فضاهای یادگیری
۱۰۹۱-۲۷-۵. ورودی دعوت کننده
۱۰۹۲-۲۷-۵. ارتباط نزدیک بین درون و بیرون

۱۱۰.....	۳-۲۷-۵.میلمان نرم و راحت:
۱۱۰.....	۴-۲۷-۵.بنا به عنوان شاخصه‌ی محلی.....
۱۱۱.....	۵-۲۷-۵.ارتباط با محیط اطراف و فضای شهری.....
۱۱۲	فصل ششم _ برنامه ریزی فیزیکی
۱۱۲.....	۱-۶.چارت سازمانی مؤسسه
۱۱۳.....	۱-۱-۶.بخش اداری
۱۱۴.....	۲-۱-۶.فضای مشترک
۱۱۴.....	۱-۲-۱-۶.سالن چند منظوره
۱۱۴.....	۲-۲-۱-۶.راهرو
۱۱۴.....	۳-۲-۱-۶.راه پله ها
۱۱۵.....	۴-۲-۱-۶.در
۱۱۶.....	۵-۲-۱-۶.پنجره ها
۱۱۶.....	۳-۱-۶.فضاهای خدماتی و تاسیساتی
۱۱۶.....	۱-۳-۱-۶.آشپز خانه
۱۱۷.....	۲-۳-۱-۶.انبار
۱۱۷.....	۲-۶.فعالیت‌های ممکن برای آموزش و پرورش خلاقیت در کودکان و نو جوانان
۱۱۷.....	۱-۲-۶.نمایش
۱۱۸.....	۲-۲-۶.نقاشی و مجسمه سازی
۱۱۹.....	۳-۲-۶.داستان سرایی
۱۱۹.....	۴-۲-۶.علوم تجربی
۱۲۳.....	۵-۲-۶.موسیقی
۱۲۶.....	۶-۲-۶.فعالیت‌های بدنی
۱۲۷.....	۷-۲-۶.ساخت و ساز
۱۲۸.....	۸-۲-۶.بازی
۱۳۰.....	۱-۸-۲-۶.فواید گل بازی
۱۳۰.....	۲-۸-۲-۶.رشد و پرورش گویایی
۱۳۰.....	۳-۸-۲-۶.رشد و کنترل اعصاب و عضلات
۱۳۱.....	۴-۸-۲-۶.رشد و پرورش مهارت‌های اجتماعی
۱۳۱.....	۵-۸-۲-۶.پرورش قدرت تجسم فضایی و هندسی:
۱۳۱.....	۶-۸-۲-۶.پرورش حس لامسه
۱۳۲.....	۷-۸-۲-۶.تقویت و هماهنگی چشم و دست
۱۳۲.....	۹-۲-۶.آشپزی
۱۳۳.....	۹-۲-۶.باغبانی
۱۳۵.....	۱۰-۲-۶.آب بازی
۱۳۸	فصل هفتم _ تجزیه و تحلیل سایت

۱۳۹	۱-۷. محله
۱۴۰	۲-۷. عناصر معماری موجود در سایت
۱۴۱	۱-۲-۷. دسترسی ها
۱۴۱	۲-۲-۷. شیب بندی
۱۴۲	۳-۷. دسترسی ها به سایت
۱۴۳	۴-۷. دید و منظر سایت
۱۴۴	۵-۷. نوع کاربری های اطراف
۱۴۴	۶-۷. ترافیک و آلودگی های محیطی
۱۴۵	۷-۷. تجزیه و تحلیل هندسی سایت
۱۴۶	۸-۷. درجه بندی کاربری ها داخل سایت
۱۴۶	۹-۷. تأثیر اقلیم بر سایت
۱۴۶	۱۰-۷. بررسی تمرکز و عدم تمرکز در سایت
۱۴۷	۱۱-۷. نقطه ی ثقل سایت
۱۴۷	۱۲-۷. دسته بندی عملکردها برنامہ ریزی فیزیکی و جانمایی در سایت
۱۴۸	۱۳-۷. تحلیل فضایی مجموعه
۱۵۰	فصل هشتم _ آلتر ناتیو ها
۱۵۰	۱-۸. آلتر ناتیو اول
۱۵۱	۲-۸. آلتر ناتیو دوم
۱۵۱	۳-۸. آلتر ناتیو سوم
۱۵۳	فصل نهم _ مدارک و نقشه ها
۱۶۷	منابع و مراجع

فهرست تصاویر

- تصویر ۱-۰ نمودار تغییرات میانگین حداقل‌های دما در دوره سرد سال ۷
- تصویر ۲-۰ نمودار تغییرات میانگین حداکثرهای دما در دوره گرم سال ۷
- تصویر ۳-۰ نمودار تغییرات مکانی بارش سالانه ۸
- تصویر ۴-۰ نمودار تغییرات مکانی تعداد روزهای همراه با بارش ۸
- تصویر ۵-۰ نمودار تغییرات مکانی تعداد روزهای همراه با هوای صاف تا کمی ابری ۸
- تصویر ۶-۰ ناهمواری‌های تهران ۹
- تصویر ۱-۳: هرم نیازهای مازلو ۱۸
- تصویر ۲-۳: مدلی برای پیش‌بینی و پرورش رفتار خلاق مفید ۲۵
- تصویر ۳-۳: بچه‌ها در کلاس درس خلاقیت در یک مهدکودک مدرن ۳۳
- تصویر ۱-۴: محل قرارگیری موزه در شهر بوستون ۳۸
- تصویر ۲-۴: روبروی بنا- خیابان اصلی کنار کانال فورت پوینت ۳۹
- تصویر ۳-۴: پلان طبقه‌ی اول بنا ۴۰
- تصویر ۴-۴: لابی اصلی بنا - دید به خیابان و راهروهای طبقه‌ی اول ۴۰
- تصویر ۵-۴: ورودی مجموعه ۴۱
- تصویر ۶-۴: پلان طبقه‌ی دوم ۴۱
- تصویر ۷-۴: آثار مختلفی در بخش‌های متفاوت موزه برپا می‌شود. ۴۱
- تصویر ۸-۴: زمین بازی‌های علمی ۴۲
- تصویر ۹-۴: بام سبز مجموعه ۴۳
- تصویر ۱۰-۴: دنیای په په ۴۳
- تصویر ۱۱-۴: آزمایشگاه بازی ۴۴
- تصویر ۱۲-۴: پلان طبقه‌ی آخر و راهنمای طبقات ۴۴
- تصویر ۱۳-۴: محل قرارگیری موزه‌ی تکنولوژی ۴۵
- تصویر ۱۴-۴: نمای کلی مجموعه ۴۵
- تصویر ۱۵-۴: پلان طبقه‌ی اول ۴۶
- تصویر ۱۶-۴: نمایشگاه و فعالیت‌های مختلف در آن ۴۶
- تصویر ۱۷-۴: آزمایشگاه بیوتک ۴۷
- تصویر ۱۸-۴: پلان طبقه‌ی همکف ۴۷
- تصویر ۱۹-۴: بام گنبد آمفی تئاترای مکس ۴۸
- تصویر ۲۰-۴: طبقه همکف ۴۸

- تصویر ۴-۲۱: تصویر مربوط به بخش جستجوگری در دریا ۴۹
- تصویر ۴-۲۲: مجموعه مانند یک نشانه در محیط اطراف خود عمل می‌کند. ۵۰
- تصویر ۴-۲۳: نمای دید پرنده از مهد کودک ۵۰
- تصویر ۴-۲۴: پلان کلی مجموعه ۵۱
- تصویر ۴-۲۵: تصویر یکی از خوشه‌ها ۵۱
- تصویر ۴-۲۶: داخل یکی از مدول‌ها ۵۲
- تصویر ۴-۲۷: مقطع ۵۲
- تصویر ۴-۲۸: مقطع سه بعدی ۵۳
- تصویر ۴-۲۹: مدل مقطع یکی از مدول‌های مجموعه ۵۳
- تصویر ۵-۱: طراحی مدرن مبلمان کودک ۸۱
- تصویر ۵-۲: طراحی مدرن مبلمان کودک ۸۱
- تصویر ۵-۳: شفافیت ۹۴
- تصویر ۵-۴: دید درونی و بیرونی نسبت به سایت ۹۵
- تصویر ۵-۵: فضای انعطاف پذیر ۹۵
- تصویر ۵-۶: تکنولوژی بالا ۹۶
- تصویر ۵-۷: شباهت به خانه ۹۶
- تصویر ۵-۸: مدل انتزاعی کلاس‌های درس سنتی ۹۷
- تصویر ۵-۹: استودیوهای آموزشی ۹۷
- تصویر ۵-۱۰: سوئیت‌های یادگیری، مدل انتزاعی ۹۸
- تصویر ۵-۱۱: جامعه‌ی یادگیری کوچک ۹۸
- تصویر ۵-۱۲: استفاده از هر فرصتی برای نمایش آثار ۹۹
- تصویر ۵-۱۳: فعالیت بدنی ۹۹
- تصویر ۵-۱۴: فضاهای غار مانند ۱۰۰
- تصویر ۵-۱۵: پاتوق ۱۰۰
- تصویر ۵-۱۶: اتاق تجربه ۱۰۱
- تصویر ۵-۱۷: آزمایشگاه علوم و مهارت‌های عملی ۱۰۱
- تصویر ۵-۱۸: فضاهای اجرای موسیقی ۱۰۲
- تصویر ۵-۱۹: فضاهای مربوط به غذا خوردن ۱۰۳
- تصویر ۵-۲۰: شکل مربوط به خط افقی مقسم ارتفاع بنا. ۱۰۵
- تصویر ۵-۲۱: طول موج‌های مختلف نور و نور غنی ۱۰۶
- تصویر ۵-۲۲: ورودی و عوت کننده ۱۰۹
- تصویر ۵-۲۳: ارتباط نزدیک درون و بیرون ۱۰۹

- تصویر ۵-۲۴: میلان ۱۱۰
- تصویر ۵-۲۵: شاخص بودن بنا ۱۱۰
- تصویر ۵-۲۶: ارتباط با محیط شهری ۱۱۱
- تصویر ۶-۱: ساختار پیش بینی شده، در مقیاس کلان برای بخش اداری پروژه ۱۱۳
- تصویر ۶-۱۲: اجرای یک نمایش کودکانه با لولزم دست ساز خود بچه ها ۱۱۷
- تصویر ۶-۳: مجسمه‌ی مقوایی دست ساز بچه‌ها و تلاش کودکان برای رنگ کردن آن ۱۱۸
- تصویر ۶-۴: داستان سرایی ۱۱۹
- تصویر ۶-۵: آموزش علوم به کودک ۱۲۰
- تصویر ۶-۶: آموزش موسیقی به کودکان ۱۲۶
- تصویر ۶-۷: خانه سازی کودکان ۱۲۷
- تصویر ۶-۸: گل بازی کودک ۱۲۹
- تصویر ۶-۹: دادن مسئولیت‌های مختلف و آموزش چند مهارت با هم ۱۳۳
- تصویر ۶-۱۰: باغبانی کودکان ۱۳۴
- تصویر ۶-۱۱: آب بازی کودکان ۱۳۶
- تصویر ۷-۱: مناطق بیست گانه‌ی تهران ۱۳۸
- تصویر ۷-۲: مشخصات عمومی محله‌ی آراغات ۱۳۹
- تصویر ۷-۳: امکانات و معضلات محله ۱۴۰
- تصویر ۷-۴: بناهای داخل سایت ۱۴۱
- تصویر ۷-۵: دسترسی‌های داخل سایت ۱۴۱
- تصویر ۷-۶: اختلاف سطح میان گذر و سایت ۱۴۲
- تصویر ۷-۷: تحلیل دسترسی‌های سایت ۱۴۲
- تصویر ۷-۸: اختلاف کد ارتفاعی زیاد میان شهرک فجر و سایت انتخابی ۱۴۳
- تصویر ۷-۹: دید به سمت شرق سایت از خیابان سئول ۱۴۳
- تصویر ۷-۱۰: دید به سمت شمال غربی سایت و پل سئول ۱۴۳
- تصویر ۷-۱۱: کاربری‌های مهم در محدوده‌ی اطراف سایت ۱۴۴
- تصویر ۷-۱۲: کیفیت زیست محیطی شهر تهران مطابق آمار سال ۸۵ ۱۴۵
- تصویر ۷-۱۳: تحلیل هندسی سایت- ماخذ: نگارنده ۱۴۵
- تصویر ۷-۱۴: میزان دمای سطح شهر تهران بر اساس آمار سال ۸۵ ۱۴۶
- تصویر ۷-۱۵: نقطه‌ی ثقل هندسی سایت ۱۴۷
- تصویر ۷-۱۶: تقسیم بندی عملکردها و قرار گیری آن‌ها در پلان مجموعه ۱۴۸
- تصویر ۷-۱۷: ارتباط فضایی عملکردها و الگوی قرار گیری سه بعدی کاربری ها ۱۴۹
- تصویر ۸-۱: آلتر ناتيو اول ۱۵۱

- تصویر ۲-۸: آلتز ناتیو دوم ۱۵۱
- تصویر ۳-۸: آلتز ناتیو سوم ۱۵۲
- تصویر ۱-۹: شیت‌های ارائه ۱۵۴
- تصویر ۲-۹: شیت‌های ارائه ۱۵۵
- تصویر ۳-۹: شیت‌های ارائه ۱۵۶
- تصویر ۴-۹: شیت‌های ارائه ۱۵۷
- تصویر ۵-۹: نمای جنوبی ۱۵۸
- تصویر ۶-۹: نمای غربی ۱۵۸
- تصویر ۷-۹: نمای شمالی ۱۵۸
- تصویر ۸-۹: دید پرنده و سایت پلان ۱۵۸

مقدمه

انسان به عنوان خلیفه و نماینده‌ی خدا بر روی زمین، سرشار از استعداد و توانایی است. انسان قادر است کائنات را به اراده‌ی خود در آورد و در جهت ساختن و اصلاح جامعه‌ای پویا و موفق به کار گیرد، اما وی با این خصوصیات و توانایی‌های ذاتی فقط از ۱۰٪ ظرفیت ذهنی خود بهره می‌گیرد و ۹۰٪ آن را به شکل انرژی و توان نهفته باقی می‌گذارد و بتدریج قابلیت و توانایی خود را از دست می‌دهد.

خلّاقیت زیباترین و شگفت‌انگیزترین خصیصه‌ی انسان است غنا، پویایی و بقای هر فرهنگ و تمدنی به خلّاقیت مردمان آن بستگی دارد و این واقعیت را تاریخ بارها به اثبات رسانده است. همانطور که می‌دانیم دوران کودکی از نقش حساس و تعیین‌کننده‌ای برخوردار است، توجه به این دوران تا آن جاست که اوّلاً کودکی خصوصاً سنین آغازین آن از جانب روان‌شناسان و صاحب نظران تعلیم و تربیت غالباً به عنوان برجسته‌ترین مرحله در تکوین شخصیت انسان شناخته شده است، ثانیاً وجود تعارضات، اختلالات و نابسامانی‌های روانی در این سنین را از عوامل اساسی در سراسر زندگی دانسته‌اند.

انسان با روحیه‌ی خلّاق پا به دنیا می‌گذارد و این بزرگسالان هستند که به واسطه‌ی جهل، این روحیه را نابود می‌کنند. در کشورهای جهان سوم، انسان‌ها بیشتر دوست دارند که از کودکان انسان‌هایی مطیع و حرف گوش کن پدید آورند و برای رسیدن به این هدف نخستین اقدام، قربانی کردن روح خلّاقیت در وجود کودکان است و در همین مرحله‌ی مهم زندگی است که فرد شانس تبدیل شدن به یک موجود خلّاق را برای همیشه از دست می‌دهد. زیرا انسان تنها از طریق پرسشگری است که می‌تواند راه خود را برای رسیدن به تکامل بیابد.

پژوهش‌های روان‌شناسی و تعلیم و تربیتی نشان می‌دهد رشد و آفرینندگی در سنین آمادگی و پیش از دبستان است. در این سنین رابطه‌ی جدیدی میان کودک و عمل وی پدیدار می‌گردد و تلاش او برای شناخت عجایب و شگفتی‌های محیط پیرامونش جدی تر می‌شود.

توجه و رسیدگی به فضاهای تخصصی مربوط به کودکان از الزامات زندگی امروز بشر محسوب می‌شود، زمانی وجود فضاهای مربوط به کودکان از جمله مهد کودک شهر بازی و پارک‌های کودک، کانون‌های پرورش فکری کودک و نوجوان و... در شهرهای بزرگ الزامی به حساب می‌آید اما اکنون وجود چنین فضاهایی در شهرهای کوچک و حتی روستاها نیز ضروری است.

فصل اول

در حال حاضر در کشور ما آموزش‌های مهدکودک به صورت سلیقه‌ای است و باید اذعان کرد که با توجه به اینکه آموزش‌های این رده‌ی سنی بیشتر به صورت غیر مستقیم و حساس و تخصصی است، دارا نبودن یک سازماندهی ابتدایی، مشکل آموزش‌های سنین رده پایین کشور ماست. آموزش‌های پیش دبستانی در کشورهای پیشرفته از هدفمندی و قانونمندی خاصی برخوردار است. به شکلی که بین نهادهای درگیر نوعی از همکاری وجود دارد، اما در کشور ما این در مراکز نهاد معینی که پاسخگو و هماهنگ کننده باشد وجود ندارد.

۱-۱. بیان مسأله

وجود نیروی کار متخصص در مسیر پیشرفت و توسعه شاید یکی از مؤثرترین فاکتورهای افزایش سرعت توسعه باشد. هر چه این فاکتور از درجه تخصص، توانایی، مهارت و خلاقیت بالاتری برخوردار باشد توسعه سریع تر و در مسیر صحیح تری اتفاق خواهد افتاد. پرورش چنین نیرویی بدون شک از سنین بسیار پایین و از محیط خانه و مدرسه آغاز می‌شود. بسیاری از ویژگی‌های فردی در این سنین و تحت تأثیر فرهنگ و سنت و جامعه و محیط فرد در وی شکل می‌گیرند و قابل آموختن هستند. اما تمام افراد آموزش دیده، افراد تأثیر گذار و نخبگان پیشرو و تعیین کننده‌ی مسیر پیشرفت و فن آوری نخواهند بود. چنین افرادی دارای ویژگی‌هایی علاوه بر دانش آموختگی می‌باشند، یکی از این ویژگی‌ها نگرش متفاوت ایشان نسبت به مسایل مختلف و درک نیازهای موجود و تلاش برای یافتن راه حل‌های بهتر برای انجام امور است. و آنچه که سبب خواهد شد تا فرد دارای این خصوصیات برجسته باشد بی شک وابسته به خلاقیت فرد و علاقه‌ی او به زمینه‌ای است که در آن فعالیت می‌کند. نظریاتی وجود دارد مبنی بر این که افراد اگر در مسیری آموزش ببینند که در آن دارای

استعداد بالاتری هستند و توانایی این را دارند که بازدهی بالاتری نسبت به دیگران داشته باشند. علاقمندی آنها در آن زمینه فزونی خواهد یافت و در نهایت نتیجه‌ی بهتری به دست خواهند آورد. این مهم بدون توجه به شناخت فرد و استعدادهای ذاتی وی میسر نخواهد بود.

از سوی دیگر علاوه بر داشتن دانش و علاقه و استعداد وجود توانایی دیگری نیز برای تولید روش‌های و دانش جدید مورد نیاز است. توانایی خلاقیت. لازمه‌ی خلاقیت، نه تنها وجود هوش و برخی ویژگی‌های ذاتی موجود در افراد است، بلکه خلاق بودن صفتی است که می‌توان آن را آموزش داد.

از دید بسیاری از نظریه پردازان رشد، مانند پیازه و دیگران مهم ترین سنین برای کسب مهارت‌های خلاقیت و افزایش هوش در برخورد با محیط، سنین کودکی تا حدود سن پانزده سالگی و دوران نوجوانی است، لذا شناسایی و پرورش استعدادها و آموزش خلاقیت و نو آوری و مهارت‌های فردی در این دوره‌های سنی، می‌توان تعداد افراد نخبه و تأثیر گذار موجود در جامعه را افزایش داد.

علاوه بر ویژگی‌های فردی که به صورت ارثی و ذاتی در افراد وجود دارد عوامل دیگری نیز بر روی ویژگی‌های انسان و کیفیت پرورش استعدادها اثر می‌گذارند. مسایلی از قبیل ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، شیوه‌های یادگیری و آموزش و محیطی که فرد در طول مدت رشد و یا یادگیری با آن در تماس است. هر یک از این فاکتورها باید دارای ویژگی‌های مناسب و قابل قبول برای پرورش استعدادها دارا باشند تا نتیجه‌ی مناسب و در خور از فرایند آموزش حاصل شود.

به عنوان مثال در فرآیند خلاقیت چند مرحله‌ی مختلف طی می‌شود که هر مرحله ویژگی‌هایی دارد، این مراحل عبارتند از کسب دانش، دقت و تمرکز، نهفتگی، ایده پردازی و ارزیابی. در صورتیکه محیط، آگاهانه و با شناخت هر یک از این مراحل طراحی شده باشد چه بسا که بتواند به عنوان کاتالیزور عمل نموده و دستیابی به نتیجه‌ی مطلوب از مرحله و ورود به فاز بعدی را تسریع نماید. از سوی دیگر با تبیین عملکردهای مناسب و تأمین ویژگی‌های بخصوص می‌توان دایره‌ی شناختی قشر سنی را که مخاطب مجموعه هستند گسترش داده و از این طریق به علایق و استعدادهای ذاتی آنها پی برده و کمک کرد تا در مسیر مناسب به کسب مهارت‌های علمی، فنی و اجتماعی بپردازند.

در ضمن محیط مناسب برای کودک باید دارای ویژگی‌های متفاوتی نسبت به محیط بزرگسالان باشد و نه تنها این تناسب باید در زمینه‌ی شناخت کودک باشد بلکه باید متناسب با ادراک کودک از محیط نیز بوده و بر اساس استانداردهای جسمی و ذهنی کودک طراحی شده باشد.

۱-۲. فرضیات

علاوه بر ویژگی‌های فردی که به صورت ارثی و ذاتی در افراد وجود دارد عوامل دیگری نیز بر

روی ویژگی‌های انسان و کیفیت پرورش استعدادها اثر می‌گذارند. مسایلی از قبیل ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، شیوه‌های یادگیری و آموزش و محیطی که فرد در طول مدت رشد و یا یادگیری با آن در تماس است. هر یک از این فاکتورها باید دارای ویژگی‌های مناسب و قابل قبول برای پرورش استعدادها دارا باشند تا نتیجه‌ی مناسب و در خور از فرایند آموزش حاصل شود.

به عنوان مثال در فرآیند خلاقیت چند مرحله‌ی مختلف طی می‌شود که هر مرحله ویژگی‌هایی دارد، این مراحل عبارتند از کسب دانش، دقت و تمرکز، نهفتگی، ایده پردازی و ارزیابی. در صورتیکه محیط، آگاهانه و با شناخت هر یک از این مراحل طراحی شده باشد چه بسا که بتواند به عنوان کاتالیزور عمل نموده و دستیابی به نتیجه‌ی مطلوب از مرحله و ورود به فاز بعدی را تسریع نماید. از سوی دیگر با تبیین عملکردهای مناسب و تأمین ویژگی‌های بخصوص می‌توان دایره‌ی شناختی قشر سنی را که مخاطب مجموعه هستند گسترش داده و از این طریق به علایق و استعدادهای ذاتی آن‌ها پی برده و کمک کرد تا در مسیر مناسب به کسب مهارت‌های علمی، فنی و اجتماعی بپردازند.

در ضمن محیط مناسب برای کودک باید دارای ویژگی‌های متفاوتی نسبت به محیط بزرگسالان باشد و نه تنها این تناسب باید در زمینه‌ی شناخت کودک باشد بلکه باید متناسب با ادراک کودک از محیط نیز بوده و بر اساس استانداردهای جسمی و ذهنی کودک طراحی شده باشد.

۱-۳. اهداف

کمک به ارتقا کیفیت زندگی و سطح پژوهشی علمی کشور و کمک به شکوفایی استعدادهای نسل‌های آتی

الف- خلق یک فضای معماری به منظور ایجاد یک بستر مناسب در جهت شناخت، تقویت و رشد کودکان

ب- پرورش همه جانبه علمی-استعدادی دانش آموزان.

ج- کمک به کشف استعدادهای نهفته و بروز خلاقیت‌ها در دانش آموزان.

د- پی ریزی بنیان مناسب جهت ارتقاء سطح علمی دانشگاه‌ها در مراحل بعدی.

ه- ایجاد بستر مناسب جهت انجام تجربیات آموزشی در زمینه‌ی رشد خلاقیت.

ز- ایجاد مجموعه‌ای پایدار برای آموختن شیوه‌های نو هدفیابی و برنامه ریزی برای آینده برای

دانش آموزان در ادامه تحصیل تا کار.

ح- ایجاد فضاهای مناسب جهت آموزش‌های کاربردی.

۱-۴. فرآیند پژوهش

۱-۴-۱. نوع اطلاعات مورد نیاز

شناخت محیط و اقلیم، به عنوان یک عامل اثر گذار در طراحی هر مجموعه‌ای باید انجام گیرد. در طراحی مرکز مورد بحث، دانش روانشناسی در زمینه‌ی پرورش تفکر و تجسم خلاق در دانش آموختگان، به عنوان زمینه‌ی اصلی طراحی در ایده پردازی و انتخاب فرم‌ها مصالح و رنگ‌ها اثر گذار خواهد بود. شناخت استانداردهای موجود در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و جمع آوری سیاست‌ها و ضوابط مؤثر در نظام آموزشی نیز شاخص مهم دیگریست که مورد مطالعه و ارزیابی قرار خواهد گرفت.

۱-۴-۲. روش گردآوری اطلاعات

روش میدانی از نوع مشاهده و مصاحبه‌ی اسنادی (متنی، آماری و تصویری) خواهد بود. البته به خاطر نوع فعالیت، پایه بر دانش اسنادی خواهد بود.

۱-۴-۳. روش بکارگیری و تجزیه و تحلیل اطلاعات

تبیین ابعاد محیطی، اجتماعی، فرهنگی، با توجه به قرار گرفتن مجموعه در یک کلان شهر، و با نیم نگاهی به معماری بومی منطقه و مفاهیم و ارزش‌های معنوی ایرانی اسلامی مد نظر قرار خواهد گرفت.

تفسیر ابعاد اقتصادی-کالبدی بنا به ماهیت موضوع.

در ارتباط با ابعاد نظریه‌ای و الگوهای برخورد با موضوع از روش تفهیمی استفاده خواهد شد.